

Lokal utvecklingsplan Vadsbro-Blacksta

2022-01-23

KONTAKT: PETER SANDBERG
VADSBRO, BLACKSTA, RONEBY
BO.PETER.SANDBERG@GMAIL.COM
073-829 19 75

Vadsbro-Blacksta

FÖRENINGSGÅRD

Innehåll

Vad är en lokal utvecklingsplan – LUP	2
Vadsbro-Blacksta i dag	2
Kyrkan och återväxt inom föreningslivet	3
Föreningsgården.....	3
Så här har vi arbetat med LUP:en.....	3
Mål och strategier som berör bygden.....	4
Utvecklingsfrågor som diskuterades vid möte 2021.....	4
Vad är bra i vår bygd?.....	4
Vad vill vi ska bli bättre/vad kan bli bättre?	4
Vilken service behöver utvecklas?	5
Vilka utvecklingsfrågor vill vi driva?	5
Vad behöver prioriteras?.....	5
Vad kan vi ta ansvar för?	5
Vad bör drivas av Flens kommun?	5
1. Samhälle/service	6
2. Kultur/evenemang.....	6
3. Miljö/gröna rum	6
4. Fritid/friluftsliv.....	6
5. Näringsliv/turism/ekonomi	6
6. Trafik/säkerhet/underhåll	6
Risikanalyis	6
Framtidsvision	7
Historia	7
Knutpunkter	7
Service	7
Ungdomar.....	8
Föreningsliv och aktiviteter	8
Friluftsliv och fritid	8
Näringsliv och turism.....	8
Fysiska miljöer, gröna rum och miljö.....	8
Mål nådda per januari 2022	8

Vad är en lokal utvecklingsplan – LUP

Syftet med en lokal utvecklingsplan är att ta fram en gemensam viljeinriktning för bygden, hur framtiden i bygden ska se ut och hur man når dit. Med en utvecklingsplan blir det också möjligt att visa den viljeinriktningen utåt – ge bygden en röst.

Samtliga bygderåd i Flens kommun har fått i uppdrag av kommunen att samordna och göra en lokal utvecklingsplan. Planen fungerar bland annat som ett stöd i kontakten med kommunens tjänstemän och andra parter, i frågor som rör förändring. Utvecklingsplanen revideras årligen för att hållas aktuell.

Vid arbetet med framtagandet av LUP för en bygd eller en ort är det viktigt att det finns en helhetssyn. Processen leder till en dokumentation för LUP – vad, när, hur och vem? De lokala företrädarna arbetar fram och formar innehållet i en LUP.

En lokal utvecklingsplan, LUP, bygger på att ett representativt antal människor i en bygd eller på en ort, tillsammans och på lika villkor, deltar i arbetet med att ta fram en långsiktig viljeinriktning. Syftet är att forma sin egen framtid och hitta vägar framåt.

LUP:en är ett bra verktyg för alla på landsbygden och kan integreras i Flens kommuns utvecklingsplanering. Samtidigt kan det vara av värde att till exempel kommunens Strategiska plan och Översiktsplan är kända av oss och hur delar av dessa kan rimma med en LUP.

En LUP är *inte* ett papper, en önskelista vi lämnar till kommunen för dem att lösa utan vår inblandning eller vårt engagemang.

Vinsten med att ta fram en LUP är bland annat att visionen och målen för bygden blir förankrade och arbetsuppgifterna synliga i kommunikationen med Flens kommun. Det lokala arbetet får stadga och struktur.

I andra delar av kommunen där det finns engagemang och arbetsgrupper är man framgångsrika. Utan lokalt engagemang kommer vi inte att få vår röst hörd eller stöd och hjälp från kommunen.

Vadsbro-Blacksta i dag

De två socknarna Vadsbro och Blacksta har båda medeltida kyrkor och har haft en kyrklig samhörighet sedan medeltiden genom pastorat. I dag ingår socknarna (benämns numera distrikt) i Bettna församling och tillhör Flens kommun. I Vadsbro och Blacksta bor det cirka 445 personer.

Området är ett typiskt Sörmlands landskap med öppen jordbruksmark, skogar och sjöar, samt ett litet samhälle i Vadsbro. Samhället växte fram runt 1875 i och med att den smalspåriga järnvägen, "Oxelösund-Flen-Västmanlands Järnväg" drogs genom socknen som också fick en järnvägsstation.

Bygden är mycket rik på fornlämningar i form av gravsättningar, tingsplats, fornborgar och många runstenar.

Namnet Vadsbro kan tolkas som "bron vid vadstället". Vadsbro socken är en mycket gammal kulturbygd. Vadsbro kyrka härstammar från 1100-talet. Den ursprungliga kyrkan var 6 m bred och 9 m lång. Flertalet om- och tillbyggnader har skett genom åren. Den mest karaktäristiska är 1460-talet valvslagning samt måleri av den kände kyrkomålaren Albertus Pictor. Dopfunten, med skål av en rödaktig gotländsk marmor har daterats till 1200-talet. Exteriören präglas av två tillbyggda gravkor för släkterna Ryning och Falkenberg.

Vadsbro-Blacksta

FÖRENINGSGÅRD

Blacksta kyrka är en enkel slätputsad och vitkalkad kyrka med rötterna i 1100-talet. På 1500-talet tillbyggdes sakristia och vapenhus. Korfönstret som visar den uppståndne Kristus är från sent 1800-tal. Två medeltida järnljuskronor hänger i koret.

I Vadsbro-Blackstabygden finns fem välbevarade runstenar. En av dessa, den s.k. Bjudbysten, hittades under 1800-talet av en bonde som trodde att den dolde en skatt. För att komma åt skatten eldade han på stenen så att den sprack i tolv bitar, men någon skatt fann han inte. Efterlevande har satt ihop runstenen och åter rest den på fyndplatsen.

I samband med att järnvägen kom på 1870-talet växte ett litet samhälle fram vid stationen i Vadsbro. I socknen finns de stora godsena Lagmansö och Hedenlunda. Lagmansö ägdes under medeltiden av släkten Natt och Dag. Hedenlunda är idag en hotell- och konferensanläggning.

Vadsbro-Blacksta är känt för sitt föreningsliv och har en förnämlig samlingslokal i Vadsbro-Blacksta Föreningsgård.

En muntlig tradition vill knyta sockennamnet Blacksta till en forntida Kung Blacke. Även om fler tolkningar finns, så är väl denna kanske den charmigaste.

I Blacksta bjuder sällskapet Kung Blackes Gycklare på revyer och teater, en stark scoutrörelse och Vadsbro-Blacksta Hembygdsförening som genom föredrag och utfärder i bygden bjuder intresserade på en spännande historia. I socknen ligger också bland annat Lasseth Mekaniska Verkstad, Finnesserna som producerar sylt och marmelad, Blaxta Vingård där det produceras vin och Blacksta Bryggeri som producerar öl med lokala råvaror.

Kyrkan och återväxt inom föreningslivet

Den hotbild som finns är att kyrkan planerar att sälja flera av sina lokaler. Därför är föreningsgårdens verksamhet mycket viktig då många aktiviteter och föreningar är delgivna att de kommer att förlora sina lokaler. Dock finns det inte plats för alla föreningar på föreningsgården för till exempel vävstugan med sina vävstolar som tar stor plats.

Föreningsgården

Det är viktigt att föreningsgården har stora ambitioner och ett strategiskt tänk eftersom det bygdens samlingspunkt. Föreningsgården ägs av följande föreningar:

- Vadsbro-Blacksta Hembygdsförening
- Vadsbro IF
- Vadsbro-Blacksta Scoutkår
- Vadsbro-Blacksta Skytteförening
- Teater Kung Blackes Gycklare
- Vadsbro Syförening
- Blacksta Syförening.

Så här har vi arbetat med LUP:en

Föreningsgårdens styrelse utsåg Peter Sandberg på Runeby som projektledare att arbeta med underlaget till utvecklingsplanen i mitten av 2021.

Tre möten var planerade under 2021 men pandemin har satt käppar i hjulet. Ett möte har hållits 2021 – 22/8 med 10 deltagare. Under 2022 ska även möten med deltagande av tjänsteman/politiker

Vadsbro-Blacksta

FÖRENINGSGÅRD

från Flens kommun ske. Trots pandemi har vi lyckats genomföra en rad av förslagen som diskuterades på mötet 22/8 och några därtill.

Fokus under mötet 22/8 var att frambringa konkreta idéer och förslag på hur Vadsbro-Blacksta kan utvecklas. Deltagarna fick samtala om varför är det bra att bo i Vadsbro-Blacksta. Dessutom beskriva drömbilden av Vadsbro-Blacksta men störst vikt lades vid att samtala om och komma med förslag på vad som saknas. Vi skrev ner förslag på utvecklingsfrågor som diskuterades. Slutligen röstade alla deltagare på de frågor som borde prioriteras.

Rapporter från projektet sker till föreningens styrelse och läggs ut på föreningens Facebook-sida så alla kan följa arbetet.

En liknande uppstart av lokalt utvecklingsarbete har tidigare skett i regi av det under 2021 avsomnade Vadsbro-Blacksta KraftCentrum – VBKC. Betoningen vid denna uppstart ligger därför på att få saker gjorda, inte endast uttrycka missnöje och "Nån-annan-ism". Problemet med missnöje och "Nån-annan-ism" är att det inte löser några problem.

Mål och strategier som berör bygden

Flens kommun beskriver i sitt dokument Färdplan Flen, Strategisk plan 2019–2022 sina tankar så här:

För att nå Flens kommuns vision har kommunfullmäktige beslutat om sex långsiktiga strategiska mål.

1. Hög sysselsättning och ett mångsidigt näringsliv
2. Utvecklande, lärande och hälsofrämjande miljöer för alla barn och ungdomar
3. Attraktiva och trygga boende- och livsmiljöer
4. Vi värnar om vår miljö och utvecklar vårt kulturlandskap och våra orter med omtanke och sikte på framtiden
5. Vi driver vår egen utveckling och påverkar utvecklingen i regionen
6. Effektiv och tillgänglig kommunal organisation kännetecknad av ett bra bemötande.

Utvecklingsfrågor som diskuterades vid möte 2021

Vad är bra i vår bygd?

- Engagemang och en levande samt aktiv landsbygd
- Levande föreningsliv med teater, familjeaktiviteter och idrottsliv
- Trevligt folk – alla är välkomna
- Vacker natur
- Närhet till service, större städer och flygplats, trots landsbygd
- Postlåda finns
- Gott vatten.

Vad vill vi ska bli bättre/vad kan bli bättre?

- Vi måste ha koll på generationsväxlingarna för att föreningslivet ska fortsätta leva
- Butik för kooperativ försäljning av livsmedel och hantverk
- Locka sommargäster att bosätta sig här. Bland annat de som flyttat hit på grund av pandemin – det finns förskola
- Stycka av mark till nybyggen
- Turism/kultur/utflyktsaktiviteter – natur, runstenar, gamla torp, fiskecamping

Vadsbro-Blacksta

FÖRENINGSGÅRD

- Aktiviteter året runt och inte bara under sommaren och för turister och sommarboende
- Återvinningsstation
- REKO-ring på föreningsgården
- Fler arbetstillfällen – det finns förskola. Möjlighet för kommunen att placera lönebidragare i byn
- Bättre pendlingsmöjligheter – tåg och buss. Fler bussavgångar med senare buss från Nyköping och Flen
- Tåg och busstider måste synkas för att det ska bli mer attraktivt att bo i vår bygd
- Ökad kunskap om att vi bor på en vattentäkt – idag skräpas det ned med bilvrak och giftiga medel i trädgårdarna.

Vilken service behöver utvecklas?

- Cykelväg efter väg 221
- Året-runt-aktiviteter
- Bil-pool
- Låna gräsklippare, släp, vält och verktyg.

Vilka utvecklingsfrågor vill vi driva?

- Närings- och föreningslivsutveckling
- Föreningsgården som trygghetspunkt i händelse av samhällskris
- Trygghetsboende
- Att radhus byggs
- Tomter för att bygga hos på.

Vad behöver prioriteras?

- Föreningslivet. Få Flens kommun att stödja föreningslivet mer
- Lägre hastighet på väg 221 där det finns många utfarter
- Föreningsgården som trygghetspunkt i händelse av samhällskris
- Synkade buss- och tågförbindelser
- Badet
- Få med folk i miljöfrågor.

Vad kan vi ta ansvar för?

- Föreningsliv
- Föreningsgården som trygghetspunkt i händelse av samhällskris
- Badet
- Få med folk i miljöfrågorna.

Vad bör drivas av Flens kommun?

- Planteringar, gräsmattor, skyltar och julgran
- Badet
- Ökat stöd till föreningslivet och idrotten. Bra och billigt sätt att utveckla bygden.

Förslagen på utvecklingsfrågor dokumenteras och organiseras. Slutligen prioriterar deltagarna de frågor som föreslagits.

Utvecklingsfrågorna organiseras sedan in under sex teman:

Vadsbro-Blacksta

FÖRENINGSGÅRD

1. Samhälle/service

- Bättre pendlingsmöjligheter – tåg och buss
- Föreningsgården som trygghetspunkt i händelse av samhällskris.

2. Kultur/evenemang

- Levande föreningsliv med teater, familjeaktiviteter och idrottsliv.

3. Miljö/gröna rum

- Återvinningsstation
- Ökad kunskap om att vi bor på en vattentäkt – idag skräpas det ned med bilvrak och giftiga medel i trädgårdarna.

4. Fritid/friluftsliv

- Levande föreningsliv
- Ökad samverkan mellan föreningsliv och näringsidkare.

5. Näringsliv/turism/ekonomi

- Turism/kultur/utflyktsaktiviteter – natur, runstenar, gamla torp, fiskecamping.

6. Trafik/säkerhet/underhåll

- Lägre hastighet på väg 221 med trafikkameror där det finns många utfarter
- Fler bussavgångar med senare buss från Nyköping och Flen
- Cykelväg efter väg 221.

Risikanalyt

I Vadsbro-Blacksta är det föreningarna som lägger grunden. Återkommande hör vi oroade röster i media och bland politiker om att människor inte vill arbeta ideellt. Många är bekymrade över att idrottsföreningar, hembygdsföreningar, humanitära organisationer och alla andra ideella organisationer som utgör det svenska civilsamhället får allt svårare att bedriva sin verksamhet.

Befolkningen på landsbygden är vana vid att klara sig själva och gå samman för att lösa gemensamma problem. Ideellt arbete är inte bara ett fritidsintresse, det är också ett sätt för lokalsamhället att hålla ihop och se till att de som bor på landsbygden har tillgång till nödvändig service.

Forskare vid Ersta Sköndal Bräcke högskola som studerat ideellt arbete sedan 1992 kan visa att drygt hälften av den vuxna befolkningen i det svenska samhället arbetar ideellt, vilket är en mycket stor andel om man jämför med andra länder.

Mer anmärkningsvärt är att omfattningen av ideellt arbete är så pass stabil trots att det svenska samhället har genomgått stora förändringar. En viktig orsak till att det ideella arbetet är så omfattande och stabilt är att ideella organisationer rekryterar människor till att arbeta ideellt för att kunna bedriva sin verksamhet. Det tycks ha blivit svårare att engagera människor att arbeta ideellt, men det verkar ju ändå som föreningar och ideella organisationer i det svenska civilsamhället lyckas få människor att arbeta ideellt eftersom de fortsätter att bedriva sin verksamhet.

Trots att det ideella arbetet är så omfattande är det ännu vanligare på landsbygden och i mellanstora städer och framför allt jämfört med storstäderna.

Vadsbro-Blacksta

FÖRENINGSGÅRD

Det finns säkert många orsaker till att det är vanligare att arbeta ideellt på landsbygden, men två orsaker är särskilt viktiga.

1. Den ena är att redan tidigt bildades det lokala ideella organisationer på landsbygden vilket gjorde att landsbygden blev minst lika organiserad som storstäderna. Men eftersom organisationstätheten är större på landsbygden relativt befolkningsunderlaget betyder det att på landsbygden måste fler arbeta ideellt för att se till att organisationerna har styrelser, administratörer, ledare och allt annat de behöver.
2. Den andra orsaken är att när urbaniseringen gör att landsbygden får sämre infrastruktur i och med att skolor, apotek, bensinstationer eller affärer läggs ned ersätter eller kompletterar det lokala civilsamhället ofta den service som saknas. Det finns exempel på hur en idrottsförening går samman med Svenska kyrkans församling och ser till att det finns en bensinmack eller driver pizzeria.

Forskningen om landsbygdens civilsamhälle och det ideella arbete som bedrivs där är relativt ny. Fram till för några år sedan studerade man framför allt föreningsliv och medborgerligt engagemang i städerna. Därför vet vi relativt lite om landsbygdens lokala civilsamhällen, och det finns mycket att lära. I en tid då klyftorna mellan stad och land växer samtidigt som många ser landsbygden som ett hållbart alternativ till storstäder och tillväxtregioner är det viktigt att få bättre kunskap om den ofta outtalade och ärvda infrastruktur som lokala föreningar, traditioner och människors engagemang utgör på landsbygden. Utan det ansvar som landsbygdens befolkning tar för varandra och lokalsamhället skulle urbanisering och avfolkning av landsbygden drabba dem som bor där ännu mer än i dag.

Oroande tendenser är att kyrkan har pågående planer för att sälja sina möteslokaler. Det skulle få stora konsekvenser för bygden i sin helhet men också för enskilda aktiviteter och verksamheter så som Scouternas aktiviteter samt vävstugan.

Över tiden har engagemanget i form av viljan att sitta i styrelsen för Föreningsgården sjunkit. Antalet ägarföreningar har också minskat. Därför är det viktigt att hitta sätt att öka samordningen och att föreningarna drar nytta av varandra. Kanske är det möjligt att hitta sätt att jobba så att alla inte behöver ha regelrätta styrelsefunktioner utan kan dela för att på så sätt få mer energi över till verksamhet. Här har Föreningsgården en nyckelposition.

Framtidsvision

Historia

Historisk bygd med möjlighet att utveckla olika former av turism. Förhoppningsvis inom ramen för ökad samverkan mellan föreningsliv och näringsliv.

Knutpunkter

Föreningsgården men också kyrkans mindre lokaler är knutpunkter som driver verksamhet men som också ger möjligheter för den som vill hyra en lokal. Här krävs mer samverkan och mindre konkurrens.

Service

Det är avgörande att viss service finns kvar på orten. Dagens buss som stannar i Vadsbro samhälle, postlåda samt återvinningsstation är funktioner som vi värnar.

Vadsbro-Blacksta

FÖRENINGSGÅRD

Ungdomar

Det finns barn och unga på orten. Det är viktigt att det finns verksamhet för ortens barn och unga, framför allt på skollov. Vi värnar också generationsöverskridande aktiviteter där hela familjen finner lust och nöje att delta.

Föreningsliv och aktiviteter

Föreningsgården är navet där mycket som händer i bygden. Föreningsgården kan nyttjas ännu mer i en samordnande funktion. För att öka utbudet av verksamhet är det möjligt att göra olika verksamhetsinsatser i Föreningsgårdens namn. Bygden ska eftersträva: påsklovsaktivitet, valborg, höstmarknad samt julmarknad. Eventuellt också en årlig midsommarfest.

Till detta kommer teaterföreningen Gycklarnas verksamhet med föreställningar under januari. Gycklarna har 2022 funnits i 34 år.

Friluftsliv och fritid

Fotbollsplanen och badet ger möjligheter till olika former av utomhusaktiviteter. Här finns möjligheter till fester, utomhusbio, sport och andra aktiviteter som kan samla bygden.

Näringsliv och turism

I närområdet finns otaliga små och lite större näringsidkare. Det bör vara möjligt att på något sätt erbjuda olika marknadsplatser och möjligheter för dessa att saluföra sin verksamhet. Det skulle också vara önskvärt med någon typ av nätverk för näringsidkare men ett sådant måste initieras av näringsidkarna själva.

Fysiska miljöer, gröna rum och miljö

Rekreation och turism är viktigt men framför allt ska vår bygd vara till för dem som bor och verkar där. Därför eftersträvar vi året-runt-aktiviteter. Dock ser vi gärna att den vackra miljö och de omgivningar som vi har omkring oss nyttjas av fler; skog och mark, bär, svamp, vandringsleder, bad och djurliv.

Mål nådda per januari 2022

- Trafikkameror är på gång på väg 221 genom Vadsbro-Blacksta enligt Trafikverket, då en rad trafikolyckor har skett med skadade människor och djur som följd
- Vi planerar ett midsommarfirande i Vadsbro-Blacksta
- Gator har asfalterats och vägskyltar byts ut mot nya som är läsliga
- Vadsbro är nu vattenskyddsområde för att skydda vårt dricksvatten från föroreningar
- Remissvar angående behov av mellanboenden i Flens kommun
- Initiativ kring Mälarbanans chockhöjning av biljettpriiser.